

Sosiaalialan AMK -verkosto

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto

Asia:

Sosiaaliohjaus sosiaalihuoltolaissa

- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kannanotto

Taustaa

Sosiaalihuoltolain valmistelun yhteydessä tarkasteluun on tullut muun muassa sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen huomioiminen sosiaalihuoltolaissa. Lakiluonnoksessa (5.10.2011) haetaan merkinnällä ”3§ Määritelmät, 6) sosiaaliohjaus erikseen?” näkökantaa sosiaaliohjaukseen huomiointiin.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kannanotto¹

Sosiaaliohjaus voidaan huomioida sosiaalihuoltolaissa säilyttäen yhteys sosiaalityöhön

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kanta on, että sosiaaliohjaus voidaan huomioida näin tarkoituksenmukaisesti katsottaessa sosiaalihuoltolaissa². Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto toteaa kuitenkin, että tilanteessa, jolloin sosiaaliohjaus kirjataan sosiaalihuoltolakiin, sosiaaliohjaus tulee huomioida johdonmukaisesti lain eri kohdissa: määritelmänä, keinona ja muissa lain luonteissa kohdissa (1 luku: 3§, 4§; 2 luku: 7§, 8§, 9§; 4 luku: eri kohdat jne.).

Jos sosiaaliohjaus huomioituu sosiaalihuoltolaissa, sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston välitön tahtotila on, että sosiaaliohjaus tulee huomioida sosiaalihuoltolaissa siten, että sosiaalihuollon osana toteutuvat niin sosiaalityö kuin sosiaaliohjaus, ja näiden kumpaisenkin teoreettinen tietoperusta rakentuu osaltaan sosiaalityö oppiaineen yhteydessä tehtävästä tutkimuksesta. (Sosiaalihuollon tehtävissä toimivien tietoperustan voitaneen nähdä rakentuvan monitieteisesti, erityisesti yhteiskunta- ja käyttäytymistieteistä.)

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston tulkinnan mukaan, sosiaalialalla vallitseva nykytilanne voitaneen nähdä myös siten, että sosionomi (AMK ja ylempi AMK) tutkinnon omaavat tekevät sosiaaliohjauksen tehtävissä sosiaalityötä. Tämän johdosta sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kanta on, että sosiaalityön määrittely tulee olla laaja-alainen siten (ks. la-

¹ Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinnon sosionomi (AMK) voi suorittaa 21 ammattikorkeakoulussa. Nämä 21 ammattikorkeakoulua yhdessä muodostavat sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kannanotto asiaan ”sosiaaliohjaus sosiaalihuoltolaissa” perustuu kyseisiltä ammattikorkeakouluilta www -pohjaisella Webropol –kyselyllä koottuihin näkemyksiin. Kuitenkin 21 ammattikorkeakoululta pyydettiin yhtä ammattikorkeakoulukohtaista näkemystä asiaan.

² Webropol –kyselyssä 69 % vastasi ”kyllä” väitteeseen: Sosiaaliohjaus tulee huomioida ja määrittellä sosiaalihuoltolaissa.

kiluonnos 3§, 6 kohta), että siihen voidaan yhdistää määritelmätasolla sosiaalihuollon tehtävälueista niin sosiaalityö kuin sosiaaliohjaus tai viittauksena ”sosiaalityö/ sosiaaliohjaus”.

Sosiaaliohjaus koskevat pätevyysmäärittelyt kelpoisuutta koskevissa säädöksissä

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kanta on, että sosiaaliohjaus on sosiaalihuollon ammattihenkilöiden, nykyisen koulutusjärjestelmän puitteissa vähintään sosiaalialan alemman ammattikorkeakoulututkinnon omaavien henkilöiden tekemää työtä. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston toteaa kuitenkin, että sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuuksia koskevat määritykset tulee ensisijassa tehdä tätä asiaa koskevassa lainsäädännössä ja tehtävärakennesuosituksissa, ei sosiaalihuoltolaissa. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston pitääkin välttämättömänä näiden pikaista työstämistä ja tarkentamista (mm. laki 272/ 2005 ja asetus 29.7.2005/ 608). Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston tarkastelu on kohdentunut myös siihen, että sosiaalialan henkilöstön mitoitus suositukset tulee tehdä toisaalla kuin sosiaalihuoltolaissa. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto toteaa lisäksi, että sosiaalialalla on koulutuksen ja tutkintojen näkökulmasta ammattilaisia, joita ei juuri huomioida lainsäädännön puitteissa, kuten ammatti- ja erikoisammattitutkintoja omaavat henkilöt.

Sosiaaliohjaus on ohjauksellisesti painottunutta sosiaalityötä

Sosiaalihuollon asiakkaiden elämäntilanteisiin pohjaava ohjaustyön tarve on lisääntynyt. Tämä on tunnistettu monessa yhteydessä. Ohjauksen tarpeiden kasvu johtunee osaltaan palvelurakenteen hajanaisuudesta ja pirstaleisuudesta. Sosiaaliohjauksen määrittely on kuitenkin haastavaa, sillä osin sosiaaliohjauksen voidaan nähdä lähestyvät tai yhdistyvän muutoin sosiaalialan yhteyksissä rakentuneeseen palveluohjaukseen. Sosiaaliohjausta tehdäänkin nykytilanteessa niin sosiaalipalvelujen, sosiaalityön kuin toimeentuloturvatyön puitteissa. Sosiaaliohjausta käsittelevää tutkimusta ja kirjallisuutta on myös niukasta (ks. esimerkkejä liite 1). Lisäksi kansainvälinen tutkimus- ja koulutuskenttä tunnistaa toki niin ohjauksen kuin neuvonnan muttei niinkään sosiaaliohjausta (vrt. esim. counseling, case management).

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kanta on, että tilanteessa, jolloin sosiaaliohjaukselle annetaan määritelmä, tämä tulee huomioida sosiaalihuollossa toteutuvana laaja-alaisena tehtävä, jolloin toimitaan niin yksilöiden perheiden, ryhmien kuin yhteisöjen kanssa. Sosiaaliohjaus on tai sosiaaliohjauksessa toimiva tekee myös johtamis- ja kehittämistyötä. Lisäksi sosiaaliohjaus kohdentuu myös rakenteelliseen työhön, yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttaminen. Sosiaaliohjaus paikantuu lisäksi niin ennaltaehkäisevän kuin korjaavan sosiaalisen työn alueille. Keskeisenä tavoitteena sosiaaliohjauksessa voidaan pitää elämäntaitojen ja elämänhallinnan sekä arjen sujuvuuden että sosiaalisen hyvinvoinnin, osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistamista niin ohjauksen, neuvonnan ja tuen sekä kuntoutuksen keinoin. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto toteaa myös, että sosiaaliohjaus kohdentuu sosiaalialan palvelujen käyttäjän asiakkuusprosessin näkökulmasta sen eri ulottuvuuksiin, kuten:

- asiakkaan palvelutarpeen selvittämiseen ja arviointiin,
- asiakas- ja palvelusuunnitelman laatimiseen,

- asiakkaan elämäntaitoja ja elämänhallintaa sekä arjen sujuvuutta että sosiaalista hyvinvointia, osallisuutta ja toimintakykyä edistävään ja vahvistavaan asiakastyöhön ja palveluohjaukseen,
- moniammatillisen asiakastyön koordinointiin ja verkostoyhteistyön sekä
- toimintaprosessin seurantaan ja arviointiin että
- työn tutkimukseen ja kehittämiseen.

Sosiaalihuollon työalojen ja työammattien käsitteistö kaipaa selkeyttämistä

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto peräänkuuluttaa eri käsitteiden suhteiden tarkastelua sosiaalihuoltolain valmistelussa. Sosiaalihuollossa tehdään tällä haavaa niin sosiaalityötä kuin sosiaaliohjausta. Toisaalta joissakin yhteyksissä käytetään määritelmää sosiaalialan työyläkäsittelenä niin sosiaalityölle kuin sosiaaliohjaukselle.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto ei kuitenkaan pidä sosiaaliohjaus ilmaisua riittävän kattavana ja toimivana kuvaamaan sosionomi (AMK) tutkinnon omaavien henkilöiden ammatillista asiantuntijaosaamista eikä myöskään toimivana tehtävänimikkeenä kaikkiin sosiaalialan työtehtäviin, joihin sosionomi (AMK) tutkinnon omaavat voivat sijoittua. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto huomauttaa myös, että sosiaaliohjaus termi on haasteellinen tarkasteltaessa sosiaalialan koulutuskenttää kansanvälisesti. Lisäksi sosiaaliohjaus ilmaisu voidaan toisaalta nähdä jäänteenä aikaisemmasta sosiaalialan opistoasteen koulutusammattinimikkeestä ”sosiaaliohjaaja” ja toisaalta hallinnollisen päätöksen myötä sosiaalialan kelpoisuuksia ja tehtävärakennetta määrittämään valikoituneena terminä.

Sosionomi (AMK ja ylempi AMK) sosiaalialan työkentillä

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston näkemys on, mitä myös selvitykset tukevat³, että sosionomi (AMK) tutkinnon omaavat ovat löytäneet paikkansa ja sijoittuneet erittäin hyvin sosiaalihuollon eri työtehtäviin. Tällä ei ole sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston näkemyksen mukaan kuitenkaan niinkään yhteyttä sosiaaliohjauksen rakentumiseen, vaan sosionomi (AMK) tutkinnon omaavien osaaminen tunnustetaan ja tälle kuten myös sosionomien (AMK) tekemälle työlle on tarve sosiaalialalla. Sosionomi (ylempi AMK) tutkinnon omaavien osaamisen tunnustaminen vaatii vielä työtä sosiaalihuollossa.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston ja sen työvaliokunnan puolesta⁴

Helsingissä 10.11.2011

Jari Helminen⁵

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston puheenjohtaja

³ Esimerkiksi Sosiaalialan ammattikorkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian Urapolku 2009 selvitys.

⁴ Kannanotto on käsitelty ja hyväksytty sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston työvaliokunnan kokouksessa 9.11.2011.

⁵ Jari Helminen, Diakonia-ammattikorkeakoulu/ Diak Etelä, koulutusjohtaja/ sosiaaliala, os. Sturenkatu 2 00510 Helsinki, puh. 040 – 869 6021, s –posti jari.helminen@diak.fi

Liite 1

Sosiaaliohjaukseen liittyvää kirjallisuutta ja artikkeleja

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina Sosionomi. WSOY pro. Helsinki.

Europeus, M. & Koivisto, O. (2009.) Aikuissosiaalityön helmet Tampereen seutukunnassa. Tampereen seudun aikuissosiaalityön kehittämishankkeen AKSELI:n loppuraportti. Osa II 06/2007-10/2009. Hankkeeseen osallistuneet kunnat: Nokia, Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi. (ei painovuotta tai painopaikkaa)

Honkakoski, A. 2005. Sosiaaliohjauksen käsite – jäännös vai mahdollisuus sosionomin (AMK) koulutuksen jäsentäjänä? Janus, 2/ 2005, vol. 13. 211-217.

Horsma, T. & Jauhiainen, E. 2004. (Toim.) Sosiaalihuollon tehtävä- ja ammattirakenteen kehittämishankkeen loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:10. Sosiaali- ja terveysministeriö. Edita Prima Oy. Helsinki.

Klein, A. 2004. Social Support Quality in Internet Information and Communication. From "Digital Divide" to "Voice Divide". Social Work & Society, 1/ 2004, vol. 2. 71-82.

Laine, T. 2008. Sosiaaliohjaus ja asiakkaan subjektiaseema diakonialaitoksissa. Janus 3/ 2008, vol. 16. 228-244.

Liukonen, R. & Lukman, L. (Toim.) Tehty-hanke. Sosiaalialan tehtävärakenteiden ja toimintamallinen kehittäminen Helsingin kaupungin sosiaalivirastossa. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Oppaita ja työkirjoja 2007:5. Yliopistopaino. Helsinki.

Opetusministeriö. 2007. Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007: 43. Yliopistopaino. Helsinki.

Piironen, H. 2011. Sosiaalityö korkeakoulumaailmassa. Janus, 3/ 2011, vol. 19. 274-278.

Rahko, E. 2011. Samassa veneessä sosiaalialalla. Tutkimus sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kokemuksista työparityössä. Sosnet julkaisuja 3. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet. Lapin yliopistopaino. Rovaniemi.

Sarvimäki, P. & Siltaniemi, A. (Toim.) 2007. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:14. Helsinki.

Viinamäki, Leena (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010 - 2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (amk & ylempi amk) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010.

Viinamäki, Leena. (toim.) 2009. Sosinomeilta eivät hommat loppu. Ammattikäytäntöjen kehittäminen haasteena sosionomi (AMK) tutkinnoissa. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 1/2009. Kemi.

Viinamäki, Leena (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008.

Vuorensyrjä, M & Borgman, M, & Kemppainen, T & Mäntysaari, M & Pohjola,A (toim.) Sosiaalialan osaajat 2015. Sosiaalialan osaamis-, työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointihanke (SOTENNA): loppuraportti. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön julkaisusarja 4. Jyväskylä.